

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv, Ferdinandi S. Rom. Imp. Principis, Marchionis Castilionensis F. Natu Maximi, Libri Tres

Cepari, Virgilio
Coloniæ Agrippinæ, 1608

c. 12. Tandem Marchionis titulo, fortunisq[ue] abdicatis, Romam profectus, Societati Iesu adiungitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43934

Z1B. 1. CAP. X11.

utan-

uerlo

chry-

nibus

eret;

m sic

merile

milit

IOMIAM

n plera

um est.

æ ver-

ignifi

ò vbe

illum

SIVI

geret

. Ibi,

paniis

, Deo

ius it

tanto

m de

udan

do,

268

do, eique benedicendo satiari non posse videretur.

CAPYT DVODECIMVM.

TANDEM MARCHIONIS

titulo, fortunisque abdicatis, Romamprofectus, Societati IE
SV adjungitur.

7 Ix ALOYSIVS, tot votis experitam à Patre missionem impetrarat, cum eius rei fama Castilionem peruslit, tanto clientum omnium dolore, vt eum multi abundantibus lachrymis testarentur. Paucis siquidem illis diebus, quibus, antequam inde se mouere posset, Castilione moratus est, quoties incedebat per oppidum, certatim viri, fæminæque eius videndi, & honorandi caussa fenestras omnes vestibulaque complebant, ac deinde tanta significatione amoris ploratum edebant, vt & iple agrè lacrymas cohibetet, adhæc velut celestem hominem in calos tollebant, suamque infelicem sortem lamentabantur, qui mereri non potuissent, à tam sancto principe gubernari. Nonnulli etiam quibus faciliores erant

ANY C + 10 A TAN 164 DE VITAB. ALOY. GONZ. ad aulam aditus, plusque apud ipsum poterant, flentes aliquando eum adeunt, his que verbis compellant. Domine ALOYSI quid ita nos deferis?nactus es prouinciam tamamornam, clientes tam humanos, qui tenonillo solum amore diligunt, quem erga suum principem cuique natura quadam inseuit, sed inte eximia praterea pietate feruntur. Tu nobis inamoribu, in tespes nostra sita erant: & iam, cum maxime expectamus, dum rei nostrapublicagubernaculis manum admoueas, à nobis auelleris. His fubridens ALOYSIVS: Ego verd, inquit, vobis profiteor, velle me mihi è calo coronam petere. Nimis magni negotij est, hominem ditione, & principatu praditum, aternam salutem consequi. Nemo potest duobus dominu servire, Mundo & Deo. Mihi certum ef falurem meam in tuto locare, idem & vos studete. Agebatur desiderio quamprimum è patria, in Dei domum commigrandi. Sed aliquot se hebdomadas in ea tenere compulsus est, partim dum matrem fuam, quæ Augustum Taurinorum Infantem Hispaniarum, Allobrogum Du cem falutatum abierat , præstolatur, par tim dum procurat, vrgetque abdicationem suam, cuius stipulationi expretfo Cæfaris mandato, qui è Gonzagarum

familia, proxime illum attingebant, ad quos ea ditio, extincta Marchionis stirb

IL

CL m

bi

pi

te

nı

n

b

te

8

de

1e

de

m

al

ti

il

n

C

C

b

pe, hæ.

1 po-

, his.

YSI

em a-

771 2 40

rinci-

e ex-

111 4-

cun

agu-

leris.

,in-

coro-

unem

rnant

tomi-

m eft

st vos

num

andi.

ene-

trem

1 100

Du

par-

atio-

pref-

rum

t, ad

stir-, hæ-

pe, hæreditate ventura erat, interesseiubebantur. Quia verò ij viri principes sedes suas plerique omnes Mantuæ habent, corum opportunitati vt seruiret Marchio, ed se licet ægrum deportari iussit. In eius cum ALOYSIO digressu Castilione non modo aulici viri ac feminæ, quibus inibi manendum erat, sed omnes prope oppidani, cum ALOYSIVM rhedainuehentem viderent, certum non reuerti, quem se nunquam præterea visurosputabant, omnia plangore, & lamentatione complebant. At ferè, per proximos consequentes dies, nihil præter eius sanctitatem, & virtutem in ore hominum fuit, pro se vnoquoque, quam in eo obseruafset, prædicante. itaque iam omnium co densu in Diuorum numero ducebat Sed maximam omnibus admirationem mouebat, quod tam libenti animo, Deo serviendi causta, Marchionis honorem abijceret, quodque, vt id consequeretur, tot patris sui aliorumque procerum impetus, summa constantia ac fortitudine excepisset, fregissetque. Mansit A-Lorsivs Mantuæalterum ferèmensem, cuius temporis plerumque/in Collegio Socieratis colloquijs, cum Patribus, qui inbi degebant, indulgendo, ac pæniteniam, & Eucharistiam celebrando traducommunity but Log er our cebat. 166 DEVITAB. ALOY. GONZ. cebat. Qua in re vehementer totius vibis per quam iam rumor distulerat (vt fe. lustrium hominum res cità vulgar quorsum aduenisset, animos ad æmulan nem accenderat. itaque venerabundi illum spectabant, atque ab eius vultu sibi pietatem aspirari fatebantur. Moram verò tot dierum in illa vrbe attulit, quòd cum, ve supra narratum est, in abdicationis tabulis hæc conditio fuisset polita, vt dum viueret, quadringentos sibi scutatos in fingulos annos referuaret, quorum in quicquid libuisset expendendorumips potestas esset, Marchio postmodum à Rectore Collegij in ea vibe edoctus, minime fas esse cuiquam Religiosorum hominum, rem vllam propriam habere, aut prolibitu, vel in suos vsus dispensardam, fed hoc totum effe procurationispre fidis, eamque legem, ad paupertatis studio fartum tectum tuendum, inuiolatamieruari, ideoq; solis collegijs redditus in communipermitti, è quibus singulorumne cellitatibus consulatur; hoc cognitonolle copit quicqua AL o y si o relinqui, quod diceret se cum eam coditionem tulerit, id spectasse, vt ea pecunia in Aloysijessetme nu, nunc postqua intellexerit id per Socie tatis instituta non licere, cupere se a expugi. Ac AL o Ys1 o quidé, qui nihil moraba

qu

ac

de

di

fa

eu

tr

di

de

ř

tu

€a

tu

G

86

cl

83

ti

LIB. I. CAP. XII. sur qua formula abdicatio fieret, dumodo acceleraretur, nullius negotij erat id permittere, sed nonulli Iurisperiti Marchioni denunciarant, quandoquide Cæsar ea conditione adiuncta, abdicationis auctor esset factus, verendum esfe, ne ea sublata, tota in dubium vocaretur. Dum ergo ea res vertitur, varijsque Iurisconsultis disceptanda traditur, opinione plures absumpti sune dies. Eius moræ cum ALOYSIVM diftæderet, summatandem contentione perui-"颜 cit, vt hoc etiam impedimentum alterum remoueretur, abdicationisque instrumentum, ijs omnibus, quas vellent, appositis cautionibus conscriberetur. Eo confecto IV. Nonas Nouemb, an, M. D. LXXXV. Mantuz in Palatio, quod S. Sebastiani dicitur, in quod Marchio diuerterat, Prospero Gózaga viro Illust.mo quo nemo erat propinquior, alijiq; viris principib, quoruin-3 tererat, cogregatis stipulato Aloysius Marchionis ornamétis opibusq; se abdicat. narrat viri principes, quoru memini, du à Notario prolixæ ille tabule recitaretur, intereaMarchione, pre dolore quo vrebatur, fletu moderari nequiuissesat cotra Aloysium qui sesuma votoru attigisse cernebat, tatis incessisse lætitijs, vt Illust.mus Prosper neget vnquă se illu quă illo die letiore vidisle. Et tamen illo ipso die mane paulo ante-

rbis

ILL

i il-

fibi

Ve-

uòd

ica-

lita

fcu-

rum

n ipsi

m à

Aus,

rum

pere,

Man-

pre

udiu

n ser-

com.

n ne

rolle

quod

t, id

t mae

ocieo

xpu.

raba•

DE VITA B. ALOY. GONZ. quam abdicationi stipulatio subderetut hil nonnulli primarij, & illustres viri, qui elle cum Vincentio Principe, qui modò Manpar tuæ Dux est, in idem palatium aduene Ve rant, interea loci dum Princeps cum Martan chioneageret, ALOYSIO plurimum ne iuf gotij attulerat, Ludos eum faciendo quòd tati Religioni nomen dare veller, summaq vi fac nitendo, ne abdicatio transigeretur. Condic fignatis tabulis ALOYSIVS, curis omniatq bus fortunarum, & ditionis exolutus loier in lum seabdit in cubiculum, Deoquesead pedes abijeit, gratulabundus, quòd setam per rei diu optato sanctæ paupertatis thesauro dignatus effet. atque interea tantis illianire, mus delicijs, solatijsque cælestibus circumetli fluxit, vt postea narrare sit solitus, secum po alias lape, tum illo die præcipuè prælens YS sibi Dei numen, gratiamque sensisse. Ac mo Jane admirabile est Ferdinandum Martur tis chionem, Principem adeò splendidum& liberalem, vt etiam prope profusus audite me pollet, in filium suum primogenitu, &the Tu fal lem filium, tamque fibi vnice charum,tan ta parlimonia vium esse. presertimoum mı iple vnus auctor fuillet, vt quadringetill pro scutati ipsi seponerétur. Crediderim equige dem Deum, quo Alorsir, qui incele all berrimis Europæ aulis verfatus, tantum Vt perpetuo paupertatis studii pre setulerat ni hila

Z.

retui

, qui Man-

Mar-

m nequòd

aq; vi

Con-

omni

us lo-

fauro

i ani-

cum-

ælens

e. Ac

Marum &

udire

& tan

ti illi

equi-

ntum

hila

hilaritatem cumularet, composito passum elle, vt Marchio in contrariam suo mori partem laberetur. Perfolutis Deo gratijs Venerabilem Sacerdotem Ludouicum Cataneum, in cubiculum accersit, quem cum iushislet vestirum è panno quem ad Societatis'modum clam omnibus fibi Mantuæ faciendum locauerat, sua benedictione dedicare, seipse vestibus omnibus profanis atque adeò etiam ipfo indufio, & tibialibus fericis exuit, ornatufque habitu illo.facro, in conclaue, in quo Principes pradium op. periebantur, de improuiso sese infert. Illi reinouitate attoniti lachrymas non tenuere, atque imprimis pater eius Marchio, qui etli diu conatus, nunquam toto mense tempore lachrymis imperare potuit. Ibi AL ovsivs ducto è renata sermone festiue, modeste, acperquam apposite de opportunitatibus, periculisque diuinæ Maiestatislædendæ, quibus homines seculo immersi conflictantur, de inanitate caducorum huius vitæbonorum, de adituæternæ salutis viris Principibus, ac Magnatibus multis difficultatibus obsepto, de cura, qua pro sui quemque animi immortali salute gerere par sit, disserere est exorsus, tanta auctoritate, cœlestisque Spiritus impetu, ve viri illi principes cum multa illum significatione reuerentiæ, ac pietatis attende-

290 DEVITA B. ALOY. GONZ

sent . quinetia hodie hic eius sermo mul torum ore celebratur. Postridie eius diei, qui fuit III. Non. Nouemb. Duci Mantua eiusque filio, ac Principibus ibidem seminis valedixit, vesperi verò domi, vtrumq parentem (nam mater nuper è Taurinise rat reuerfa) quam submississime orauit sup plex, vt fibi bene precarentur. Id dum faciunt, quot lachrymas profuderint, atque inprimis Marchio pater, facile est cuiuisze stimare. Poitera luce Romam versus itt capessit, cum eo comitatu, quem illi Marchio attribuerat, in quo erat inprimis V. R. Ludouicus Cataneus, quem eo itinere in officijs pietatis administrum adsciueras, Petrus Franciscus Turcius eius Moderator, Ioannes Baptista Bonus Doctor, Cubi cularius vous, alijque famuli . In hocpor rò suo discessu, quamuis omnes collachiye mantesaspiceret, incredibile est quampa rum propensum in consanguineos suost nimum declararit. Rudolphu fratremmi norem, cui Marchionis dignitate celleral, qui eum vique ad Padum (vbi deinde nauf Ferrariam versus conscendir)in rhedaprosecurus est in via, ac digressu paucishimi affatus est. Cuidam viro primario in naul dicenti, se credere Rudolpho magnam voluptatem attuliffe, quod in eius ditiopem posset succedere, respondit: Nontamo

20, cta, ei muta rat , politi creui Flore сцто ctere, locus magn lentia ibi qu homi rent, țent (reuer ci se offici te lie

illum f

seßiffe

Alphi

garita

inten

cùm p

te im

quod

nunci

muldiei,

ituz,

emi-

pmu

nise.

t fup

m ta-

itque

iter

Mare

is V.

nere

dera-

Cubi

por-

hry

n pa

105%

erat,

naue

prolimit

naul

nam

itio

eanto Lum illum sibi gaudio successiffe, quanto ipse illi decesiffet. Ferrariæ, salutato eius loci Duce Alphonso Estensi, ipliusque conjuge Margarita Gonzaga fua cognata, Bononiam iter intendit. Optabat omnino hoc itinere ad sandam Lauretanam domum proficiscia cum propria quadam in eum locum pietateimpulsus, tùm desiderio soluendi voti, quod in suo partu mater olim, pro ipso, nuncuparat, Nam etli, promulgato Iubileo, iustis de caussis porestas illis erat facta, eius peregrinationis alijs officijs commutandæ, eaque iam vterque ritè præltiterat, tamen ipse & primo illo matris propolito, & singulari suo studio obsequi decreuit . Consilium igitur illi fuit primò Florentiam ad Magnum Ducem Franciscum contendere, atque inde Lauretum flectere. Verùm vbi Petram malam attigit, qui locus in finibus Hetruriæ versus Bononia magno Duci paret, comperit metu peltilentiz, omnia arctissimis custodijs teneri. ibi quamuis eius comites nomen genuique hominis, & suscepti itineris caussas exponetent, nunquam tamen eos ve transitum datent exorarunt. Ergo necessariò Bononia reuersus, inde per litteras Magno Duci se excusauit, quòd non, vti optasset, sibi officium illi, cultumque coram tribuete liquisset. Bononia per Flaminiam recto stine-

DEVITA B. ALOY. GONZ itinere, Lauretum petijt, quò poltquamde quart uenit dici non potest quantis eum iucus ditatibus Deus, & Beatissima Mater Virgi inde perfuderint. Proxima luce, in facro Sacelli Tert Ludo quinis senisue continenter sacrificis cin nisge astitisser, incredibili cum religione Euch ristiam suscepit. defixus verò in cogitatio bat, 6 ne beneficij, quod in eo loco vbi tanta me comi iestas, & sanctimonia latuit, genus humani recita Mult accepisser, totus lachrymis diffluebat, nee fuis o inde posse abduci videbatur. Quoven ercit maiorilli effet copia in facro loco totodi mod orandi ac meditandi, remisso P. Restor more Societatis ipsum, ad Collegium inuitant vehe humanitatis officio, ad vulgare cum fuiso pieta mnibus hospitium diuertit. Deprandion tes,q dit ad fanctam domum, & quia iam inco dine. buerat quis esset, & quo animo Romaper raali gerer, omnium digitis monstrabatur ib ter. gaudentium, quod adolescentemeaclan accit tudinegeneris, opumque affluentia vidil loqu fent, qui maiori studio molitus esset, vtal equi humilem & inopem statum redigeretut mod quam fere cæteri ad honores, diuitialqu eode graffentur. Proxime sequenti luce anted diei

cessum placuit illi iterum inter rem dium

facra Eucharistia refici, & nonnihilten

poris precibus dare. eo facto Romamies

sus equitavir. Ratio vivendi in itinere ha

ferè etat. Mane simul cubitu surrexord

STATE OF THE PARTY OF THE PARTY

bat .

pœn

Vt Va

giol

Iri: i

LIB. I. CAP. XII.

Z

amde

iucur

Virgo

acello

is cum

Lucha

itatio

ta ma

mani

t, neg

o vero

ntodi

ector

uitant

fuiso

diore

incre

naper

ur fib

à clari

vidil

, vta

eretur

ialgut

rtedil

dinini

iltem

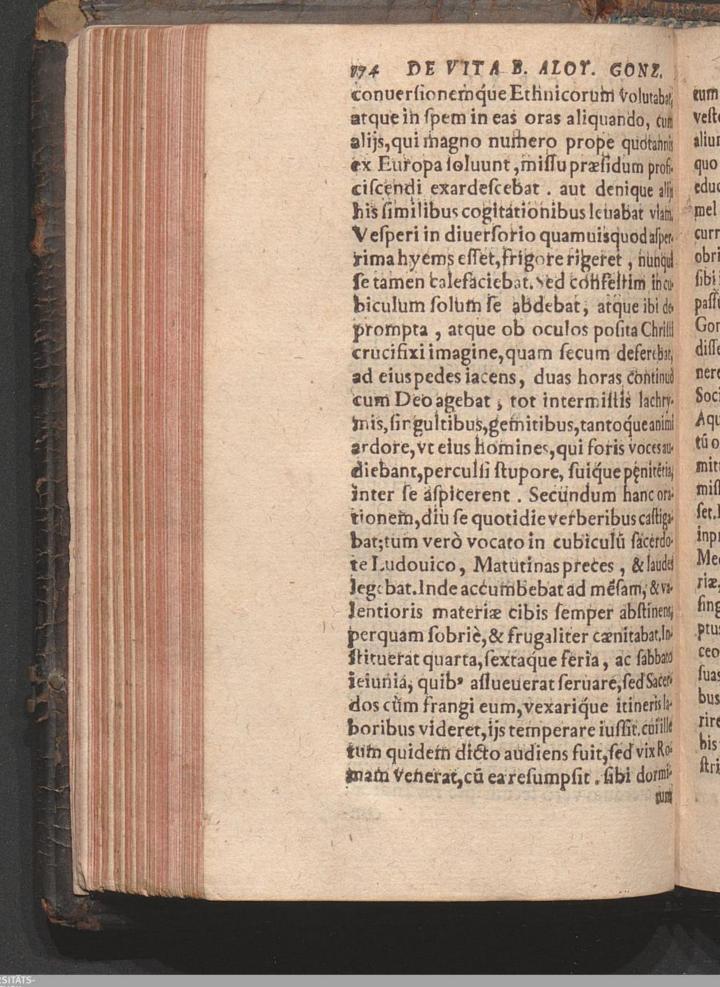
m ver

re has

Xerai

quar

quartam horæ partem filentio orabat, deindepreces canonicas, quas circiter Prima, Tertiam, Sextam, Nonam cani mos est, cu Ludouico Sacerdote, à quo in hocorationisgenere, cuius adhuc vium nullum habebat, erudiri perierat, preces viatoribus accommodatas, quas itinerarium vocamus recitabat, tum verò equum inscendebat, Multapassuum milliassolus, & remotus à suisomnibus conficiebat, modò preces exercitij quotidiani, modò alias pronuncias, modò meditationi, & contemplationi de more vacans itaq; nihilo fecius dum equo veheretur, quam alij in cubiculo retrust, pieratis officia colebat . Idcircò eius comites, quos minime fugichat, quantum folitudine, recessuque oblectarerur, dedita operaaliquanto abillo internallo faciebant iter. Vbi libebat filentium interrumpere, accito ad se Ludouico illo Sacerdote, colloquebatur cum eo de dininis rebus. Dum equipaltu reficiuntur meridie, & ipfe permodicum sumebat cibum, deinde dictis cu eodemsacerdote vespertinis, extremique dieiprecibus, ad equos, atque in viam redibat. Eius magna parte præcipiebat animo pænas, macerationes que corporis, quibus, vt valde erat deditus, ita sperabat sibi Religiolo amplissimam earum copiam factum iri: interdum verò secum ipse res Indicas, con-

LIB. I. CAP. XII. eum concessuro neg; lectum calefieri, nega vestes detrahi fustinebat : Iraque cum tibialium è panno ad eum die insolens fuisset, quo Societaris habitu Mantuæ supferat, ijs educendisplurimu laborabat quotidie. Semel verò eius mifertus facerdos, cum fuccurrisset, comperit pedes, ac tibias prope afper obriguisse, neque tamen vel tune quicqua sibilignis adhiberi, illo quamuis vrgente. passus est, Romæcum in ædibus Scipionis Gonzagæ Patriarchæ Illustrissimi descendiffet ex equo, paululug; respirasset ex itinere, inde in domum Patrum profestorum Societatis lesu se contulit, vbi P. Claudio chry-Aquauiuæ Præposito Generali, qui in horanimi tú obuiam illi descenderat, ad genua se submittit, seg; illi filium, & subditu ta piè, submisseq; pfitetur, vt è terra excitari no pos-C Orafet.Inde digreffus, Cardinales quofda, atq; inprimis Farnefiu, Alexandrinu, Estesem, erdo. Mediceŭ, qui hodie est Magno Dux Hetruriz, salutare aggreditur, à quibus omnibus fingulari beneuolentia, & comitate acceptus elt, ac præcipuè à Farnesio, & Mediceo, qui maximoperè contenderunt, vt ad suas ædes diuertere vellet . Salutatis omnibus Cardinalibus, quos officij causa præterirenon poterat, ad septé celeberrima vebistempla, aliaque fama, ac sanctitate illuttrialoca, incredibili pietate supplicatú ijt. per

Z.

tabali

cum

tannii

profi-

e ali

viam.

unqu

incu

bi de

Chritt

rebat

tinud

cesau

itetia,

aftiga.

audes

& V4.

nens

at, In

bbato

Sacer

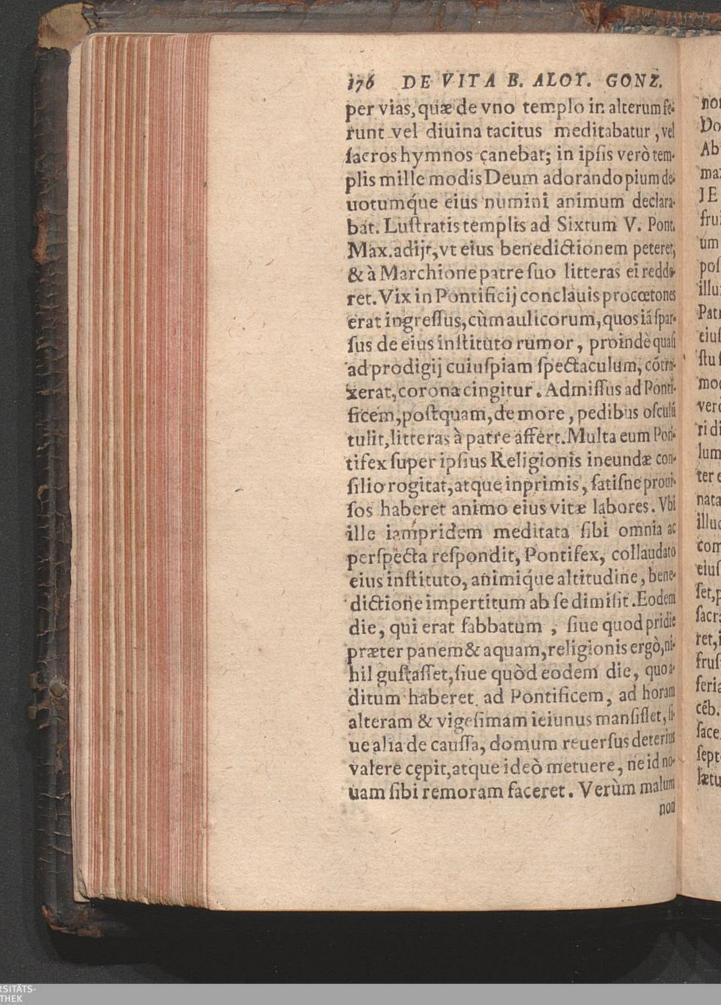
risla

uiille

x Ro

ormi

如周

Z.

m fe

, vel

tem-

m de

clara-

Pont.

teret,

edds

tones

fpar-

quali

otra-

onti-

fculi

Pon

con-

roui

. Vbi

ia ac

udato

bene

odem

oridie

io, ni-

110%

oran

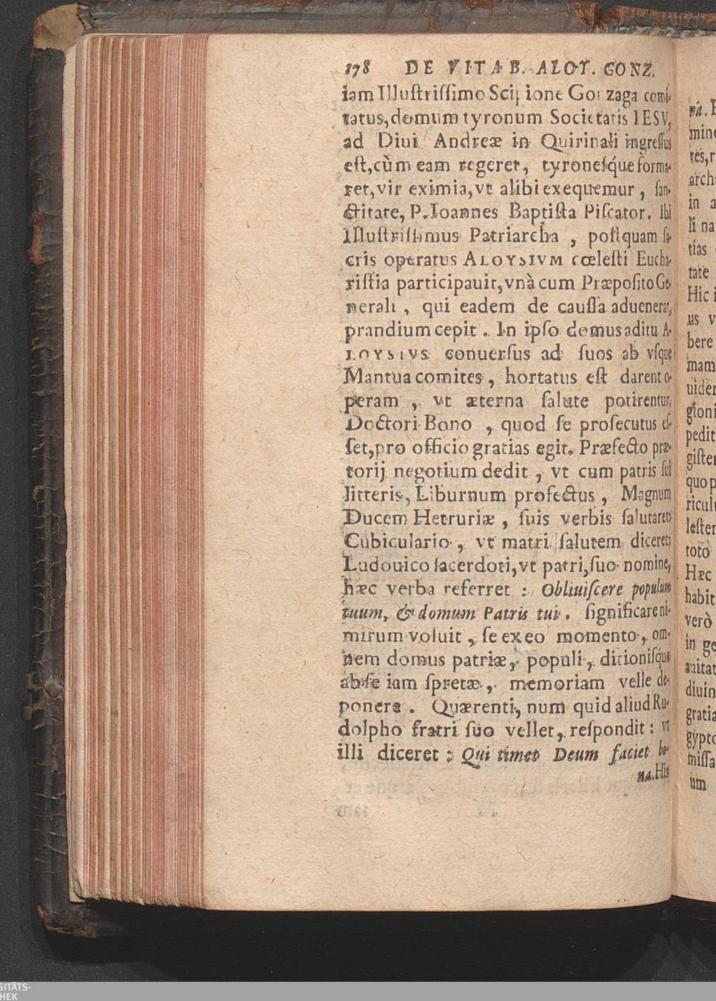
et, f

terius

id no

non

non vitrà processit. Postero die, qui erat Dominicus, ineunte, in facello D. Mart. Abundij & Abundantij, quod est lub ara maxima Basilicæ Farnesianæ Societatis IESV, facris adfuit, & diuina Euchariftia fruitus concionis audiendæ caussa in Odeum se recepit ac deinde inuitatu R P. Præpositi Generalis cum Scipione Gorzaga illustristimo Patriercha in communi cum Patribus triclinio prandir, & filente, iussu eiuldem Patris anagnoste, verba de suggestufecit. Tenebat Parriercham eius cum modeltia, & compositissimi mores, tum verò dicta ac responsa, ac mirum sibi videridicebat: huic adolescenti verbum nullum incassum excidere, sed omnia diligenter expensa, & quasi quadam trutina examinata. Aulicos etia - 1 - rimum excitabat, qui illud inprimis an arunt, de quo supra commemini, er gum in privato sacello elusdem V.Illustrissimi rei diuinæ interesset,postquam eò ventum erat; vt sacerdos lacram hostiam de more spectanda attolleret, imbré lachrymarum cœpisse fundere, frustraque celare studuisse. Ad extremum feria secunda, a. d. VII. Kilend Deceb.qui D. Catharinæ Virgini ac Martyri sacer est, ante meridiem, cum esset annoru septemdecim, mensiñocto, dierusedecim, lætus atque hilaris suis omnibus, atque et-

LIB. I. CAP. XII.

Z.

COM

ESV.

reflus

orma

fan-

. Ibi

m la

ucha

O Ge

nerat,

tu A

vique

ent o

entur

US the

bis.

ris sui

gnum

trareti

ceret

mine,

pulum

reni

· om·

ilque

e de

d Ru

: W

t bo

a. His

199

mi. His dictis eos orbari se tam bono Domino, ac Principe vehementer deplorantes, reliquit. Denique Illuttrissimo Patriarchæ Gonzagæ, qui egregiam operam in aperiendo ad Societatem aditu illi nauarat, toto pectore immensas gratias egit, suumque pro cius incolumitate precandi studium professus est. Hicille Antistes, qua erat facilitate, eius verbis commotus lachrymas inhibere non potuit; seque ipsi, qui optimam partem eligere nouisset, sancte inuidere testatus est . Omnibus iam religioni alienis hominibus, ac rebus expeditum ALOYSIVM, tyronum Magister cum in cubiculum induceret, in quoprimum, de more Societatis, sui periculum faceret, non aliter quam si coelestem quendam paradisum intrarer, toto animo exultans illud vsurpauit: Hec requies mea in seculum seculi hic habitabo, quoniam elegi eam. Deinde verd solus ibidem relictus procumbit in genua; mentem intima quadam fumitate delibutus, oculis fletu, quem dininus arnor ciebat, madentibus, DEO gratias agit; quod se ereptum ex AEgypto in terram hanc divinitus promillam, lacte, & melle cœlestium gaudiorum manantem, per-M 2 duxifier: